

Ενότητα 7 Η Ελιά

Η Ελιά

Πάθη φωνηέντων

Πολλές φορές τα φωνήεντα παθαίνουν κάποιες αλλαγές που τις λέμε πάθη φωνηέντων. Τρία πάθη φωνηέντων είναι : η έκθλιψη, η αφαίρεση και η αποκοπή.

- Όταν μια λέξη τελειώνει σε φωνήεν (ή δίψηφο) και η επόμενη λέξη αρχίζει από φωνήεν (ή δίψηφο), η πρώτη λέξη χάνει το τελικό της φωνήεν και στη θέση του μπαίνει απόστροφος. Το φαινόμενο αυτό λέγεται έκθλιψη.

π.χ. με έδιωξε – μ' έδιωξε
του ουρανού – τ' ουρανού

- Όταν μια λέξη τελειώνει σε φωνήεν (ή δίψηφο) και η επόμενη λέξη αρχίζει από φωνήεν (ή δίψηφο), η δεύτερη λέξη χάνει το αρχικό της φωνήεν και στη θέση του μπαίνει απόστροφος. Το φαινόμενο αυτό λέγεται αφαίρεση.

π.χ. μου έδωσε – μου 'δωσε
θα έχει – θα 'χει

- Όταν μια λέξη τελειώνει σε φωνήεν και η επόμενη λέξη αρχίζει από σύμφωνο, η πρώτη λέξη χάνει το τελικό της φωνήεν και στη θέση του μπαίνει απόστροφος. Το φαινόμενο αυτό λέγεται αποκοπή.

π.χ. κάνε το – καν' το
κόψε το – κόψ' το

Ασκήσεις

1. Να γράψεις με έκθλιψη τις παρακάτω φράσεις.

το όνειρο

για αυτό

και αφού

από όλους

μέσα από

με ακούς

2. Να γράψεις με αφαίρεση τις παρακάτω φράσεις.

να είσαι

το έμαθες

μου έφερε

θα έρθουν

το ένα

σου έστειλε

3. Να γράψεις με αποκοπή τις παρακάτω φράσεις.

φέρε την

μέσα στην τάξη

από τον κόσμο

δείξε τους

κόψε το

4. Να ξαναγράψεις τις φράσεις βάζοντας απόστροφο στη θέση του φωνήεντος που μπορεί να φύγει και να γράψεις στην παρένθεση ποιο φαινόμενο έχουμε κάθε φορά (έκθλιψη, αφαίρεση, αποκοπή).

α) Του έπεσε (.....)

β) Θα είμαστε (.....) γ)

Το ονειρεύτηκε (.....) δ)

πάρε τα όλα (.....) ε) Τα

αστέρια (.....)

1. Στις παρακάτω προτάσεις και στίχους να σημειώσεις ένα ✓ όπου υπάρχει προσωποποίηση:

- Τι έχουν της Μάνης τα βουνά και στέκουν βουρκωμένα; ✓
- Το απδόνι καλημέρισε χαρούμενα την αυγή.
- Σα δυο βουνά είναι οι πλάτες του, σαν κάστρο η κεφαλή του.
- Η γιαγιά και ο παππούς συζητούσαν για τα ζώα τους.
- Στων Ψαρών την ολόμαυρη ράχη περπατώντας η Δόξα μονάχη.
- Κλαίνει τα δέντρα, κλαίνει και τα βουνά.
- Ο Τάσος πήγε το ζωάκι του στον κτηνίατρο, γιατί πονούσε.

2. Να γράψεις δίπλα σε κάθε φράση ποιο από τα πάθη των φωνηέντων έχει συμβεί:

- να 'ρθεις → αφαίρεση
- απ' την πόλη →
- σου 'στειλε →
- πιάσ' το →
- τ' αγόρια →
- κι άλλο →
- δώσ' μας →
- μ' έδειξε →
- τα 'μαθες →
- να 'σαι →

3. Να γράψεις με έκθλιψη, αφαίρεση ή αποκοπή τις παρακάτω φράσεις και να αναφέρεις ποιο από τα πάθη των φωνηέντων συμβαίνει σε κάθε περίπτωση:

• από την πόλη	→ απ' την πόλη	→ αποκοπή
• για αυτό	→	→
• μέσα στη λίμνη	→	→
• τα αστέρια	→	→
• που είναι	→	→
• να ήξερα	→	→
• ψάξε τους	→	→
• τα άρματα	→	→
• από το χωριό	→	→
• του έδωσε	→	→
• και αφού	→	→
• μέσα από	→	→

Να συμπληρώσεις τις προτάσεις με τις φράσεις που είναι στην παρένθεση χρησιμοποιώντας την απόστροφο όπου χρειάζεται:

- Δεν το 'νιωσα (το ένιωσα)
- (Για αυτό) σου (το είπα).
- Πάρε (το αυτοκίνητο) (από την) αυλή.
- (Από όλα) (τα αγόρια) ψηλότερος είναι ο Νίκος.
- (Μέσα στο) συρτάρι του μπάνιου κρύβει το κλειδί.
- (Και εγώ) ήθελα (να έρθω).
- (Πού είναι) η βαλίτσα; (Φέρε τη) μέσα.
- Φώναξε δυνατά (μέσα από το) δωμάτιό της.

Στις παρακάτω παροιμίες και στίχους να υπογραμμίσεις και να αναγνωρίσεις τα πάθη των φωνηέντων:

- Πάντ' ανοιχτά, πάντ' άγρυπνα τα μάτια της ψυχής μου.
..... έκθλιψη..... έκθλιψη.....
- Το 'να χέρι νίβει τ' άλλο και τα δυο το πρόσωπο.
.....
- Δούλεψε στα νιάτα σου να 'χεις στα γηρατειά σου.
.....
- Κι απ' τη δεξιά μου τη μεριά αφήστε παραθύρι.
.....
- Ο Απρίλης έχει τ' όνομα κι ο Μάης τα λουλούδια.
.....
- Τα δόντια τα 'δωσ' ο Θεός για να κρατούν τη γλώσσα.
.....
- Κάμποι της Σαλονίκης κι όρη του Μοριά
.....
πού 'ν' τα παρμένα κάστρα πού 'ναι τα χωριά;
.....
- Μεσ στον αέρα κοίτα μισοφέγγαρο.
.....

Συμπλήρωσε μεσ' ή μες στις παρακάτω προτάσεις:

Δεν μπορώ να κάθομαι όλη μέρα στο σπίτι.

Η πέρδικα πετάχτηκε από τους θάμνους.

Χάθηκε ξαφνικά στη θάλασσα.

Ελάτε κάτω από την ομπρέλα, μη στέκεστε στη βροχή.

Π πυροσβέστης βγήκε από τις φλόγες.

ΓΛΩΣΣΑ

Η ελιά

ΤΑΞΗ Δ'

1. να γράψεις με έκθλιψη τις παρακάτω φράσεις.

• το όνειρο	→	τ' όνειρο	• για αυτό	→
• και αφού	→	_____	• από όλους	→
• μέσα από	→	_____	• με ακούς	→
• σε αγαπώ	→	_____	• να αράξουμε	→
• μου άρεσε	→	_____	• αλλά αυτή	→

2. Να γράψεις με αφαίρεση τις παρακάτω φράσεις.

■ να είσαι	→	να 'σαι	■ το έμαθες	→
■ μου έφερε	→	_____	■ θα έρθουν	→
■ το ένα	→	_____	■ πού είναι	→
■ να ήξερα	→	_____	■ σου έστειλε	→

3. Να γράψεις με αποκοπή τις παρακάτω φράσεις.

➤ φέρε την	→	φέρ' την	➤ μέσα στην τάξη	→	_____
➤ δείξε τους	→	_____	➤ από τον κόσμο	→	_____
➤ διώξε τον	→	_____	➤ κόψιμε το	→	_____

4. Να ξαναγράψεις τις φράσεις της παρένθεσης χρησιμοποιώντας την απόστροφο.

- Ο Νίκος μου 'στειλε (μου έστειλε) ένα γράμμα.
- Πού; (το έχεις) Πού; (το έβαλες)
..... (θα ήθελα) να το διαβάσω.
- Δεν (το έχω). (το έδωσα) στη Μαίρη.
- Τι ώρα (θα έρθει) η Μαίρη;

— Μακάρι (να ήξερα) (και
εγώ). Αυτή συνήθως (για αλλού) ξεκινάει
..... (και αλλού) καταλήγει.

— Καλά θα περιμένω. Αν δεν έχει γυρίσει
(σε ένα) τέταρτο, θα φύγω.

